

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬСЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 11(53), [ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»](#)**

Вересень 2019

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ	2
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	2
БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА	4
ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ	5
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	8

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Програма USAID оприлюднила пропозиції щодо питань Уряду України під час брифінгу Комітету ООН з прав людей з інвалідністю в Женеві

Експерт Програми USAID «Права людини в дії» [надав](#) Комітету ООН з прав людей з інвалідністю перелік питань Уряду України щодо виконання вимог Конвенції ООН про права людей з інвалідністю.

Перелік, що стосується дотримання прав людей з інвалідністю, які проживають в постраждалих від конфлікту населених пунктах, ВПО з інвалідністю та осіб, які отримали інвалідність внаслідок збройного конфлікту, було включено до коаліційного подання Національної асамблеї людей з інвалідністю України та її партнерів.

Круглий стіл за участю представників влади щодо судових справ, матеріали яких були втрачено внаслідок збройного конфлікту

У Верховному Суді [відбулось](#) експертне обговорення законопроекту, який розроблено за підтримки Програми USAID: він стосується судових справ, матеріали яких були втрачені або перебувають на непідконтрольній території Донбасу чи в окупованому Криму. Обговорення відбулось у форматі «мозкового штурму»; наразі Програма акумулює зворотній зв'язок від задіяних спеціалістів, щоб вже найближчим часом організувати більш предметну дискусію.

Підготовлено юридичний аналіз нової постанови Кабінету міністрів №788

21 серпня Кабінет міністрів України прийняв постанову щодо соціальних виплат ВПО, яка містить низку недоліків. [На думку](#) наших експертів, документ не тільки порушує юридичну та судову практику, але й, що гірше, може призвести до порушень прав та свобод ВПО (зокрема, в пенсійних питаннях) та спровокувати численні судові позови.

Розробка Методології удосконалення законодавства, що стосується постраждалих від збройного конфлікту

Зусиллями Програми USAID [проведено](#) експертне обговорення в рамках розробки методологічних рекомендацій щодо перевірки відповідності законодавства стандартам

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

міжнародного гуманітарного права та правосуддя перехідного періоду. Вже скоро проект Методології пройде перше «випробування» – буде проведена пілотна експертиза нормативно-правових актів в галузі цивільного законодавства, а саме в частині компенсації збитків. Експерти проаналізують, наскільки інструменти Методології дозволяють виявляти «больові точки» з законодавстві. Згодом вона буде доопрацьована та запропонована для використання центральним органам виконавчої влади, Комітетам ВРУ, Апарату ВРУ, організаціям громадянського суспільства.

Програма USAID поділилась баченням деокупації та реінтеграції під час зустрічі з Комітетом ВРУ з прав людини

Наші рекомендації стосувались таких тем, як оперативне впровадження принципів правосуддя перехідного періоду, ефективне [виконання Національної стратегії](#) у сфері прав людини, а також прийняття низки вже готових законопроектів щодо збройного конфлікту та окупації ([посилання](#)). Також було запропоновано провести юридичну експертизу вже зареєстрованих законопроектів на предмет їх відповідності міжнародним стандартам у сфері прав людини (така експертиза могла б спиратися на розроблену Програмою [Методологію](#)).

Чому нам потрібна ратифікація Римського статуту і навіщо Україні перехідне правосуддя

- ✓ Ратифікація Римського статуту суттєво допоможе у переслідуванні воєнних злочинців і притягненні їх до відповідальності. Однак саме лише переслідування злочинців не порятують. *Більше деталей наведено [у цій статті](#).*
- ✓ Під час Фестивалю думок-2019 у Сєверодонецьку Луганської області Програма USAID та ГО «Восток SOS» [організували](#) спільний сайд-івент з питання перехідного правосуддя.

Велика палата Європейського суду з прав людини провела попереднє слухання у справі «Україна проти Росії»

[Позов](#) стосується порушень Європейської конвенції з прав людини, які вчинено Кремлем в окупованому Криму з кінця лютого 2014 року. У фокусі справи такі злочини, як, зокрема, нелюдське поводження, катування та обмеження свободи віросповідання і права на освіту. Директор Програми USAID Тарас Цимбрівський поділився в [інтерв'ю](#) (англійською) своїми думками щодо цього та пояснив особливості даного міждержавного позову.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

• Решат Аметов – символ кримського спротиву

УГСПЛ та Медійна ініціатива за права людини [оприлюднили](#) дослідження, присвячене викраденню у 2014 році кримськотатарського активіста Решата Аметова, який вважається однією з перших жертв репресій Кремля у Криму.

• Допоки не буде звільнено останнього бранця Кремля, робота правозахисників триватиме

- ✓ Експерт УГСПЛ [надав коментар](#) фабрикування Кремлем справ проти громадян України. Отже, ми закликаємо всіх бути обережними під час поїздок до тимчасово окупованого Криму та Донбасу, а також Росії.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- ✓ Наша представниця [відвідала](#) Брюссель, щоб адвокатувати проти порушень прав людини та переслідування активістів і журналістів в окупованому Криму. Зустрічались з представниками постійних представництв 14 країн ЄС та говорили, зокрема, про тих активістів, кого переслідують за оприлюднення інформації про кримські реалії.

- **Кримський порядок денний для Президента України Володимира Зеленського**

Опубліковане [звернення](#) містить консолідовану позицію правозахисних організацій щодо важливих напрямів вирішення проблем ВПО та мешканців окупованих територій. Реалізація зазначених рекомендацій дозволить Україні, окрім виконання зобов'язань перед власними громадянами, зробити суттєві кроки до захисту тих, хто постраждав внаслідок конфлікту, та розбудови сталого миру в країні.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в містах Старобільську Луганської області, [Торецьку](#), [Маріуполі](#), Краматорську та [Покровську](#) Донецької області, [Сумах](#) та Дніпрі, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також спеціалізовану приймальню з кримських справ у Херсоні.

Підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав

- Наразі в Україні запроваджується міжнародний номер банківського рахунку (IBAN). Через це багато ВПО стурбовані, чи вчасно вони отримують свої соціальні виплати та чи потрібно брати довідку з реквізитами та відвозити її до територіальних підрозділів Пенсійного фонду

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

України та/або відповідних департаментів соціального захисту населення. Сумська приймальня [підготувала](#) відповіді на цю тему.

- ГП в Маріуполі [підготувала](#) публікацію стосовно спорів ВПО щодо розірвання шлюбу.
- З нагоди Міжнародного дня миру на Сумщині [провела презентацію](#) для студентів, де розповіла про основні напрями в захисті прав, особливості роботи з клієнтами, а також успішний досвід правозахисників. Приймальня також має звернення від студентів-ВПО, тож молодим людям не зайве було дізнатися про соціальні гарантії та пільги від держави.

Інфографіка щодо результатів роботи громадських приймалень

Програма USAID продовжує звітування про результати правової допомоги – пропонуємо інформацію за [серпень](#) 2019 року із тематичним, регіональним та гендерним розподілом.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)¹, яка

¹ Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Програма відвідала «Містечка USAID 2019» в Черкасах та Маріуполі²

Цього місяця представники Програми відвідали аж два «Містечка», де організували власну платформу «Права людини в дії». Відвідувачі мали змогу дізнатись про особливості захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та отримати юридичні консультації.

Крім того, обговорювалась модель перехідного правосуддя, яку розроблено за підтримки USAID: охочих запрошували взяти участь в арт-майстерні і створити власний дизайн еко-сумки, а тим часом наші фахівці розповідали про право на доступ до правосуддя, право на справедливий суд, відшкодування заподіяної під час конфлікту шкоди, право на правду, а також про гарантії щодо неповторення конфлікту в майбутньому.

У [Черкасах](#) Програма також провела вікторину, присвячену темі політичних бранців Кремля: переможці отримали футболки із зображенням найвідоміших [вже колишніх] бранців – на згадку про те, що агресія проти України все ще триває, незважаючи на те, що деяких бранців вже звільнили в рамках недавнього [великого обміну між РФ та Україною](#).

Керівник Програми USAID відвідав тренінг із застосування законодавства ЄС для захисту прав людини

Тарас Цимбрівський [відвідав](#) тренінг, який було організовано Інститутом правової ініціативи Центральної та Східної Європи (CEELI) в Празі та присвячений таким питанням, як захист верховенства права в ЄС, мігранти та їх права в рамках законів ЄС, а також вплив законів ЄС та практики Суду Європейського Союзу на права та гарантії, передбачені кримінальним законодавством. У широкому розумінні право ЄС представляє інструмент для розбудови сталої демократії в Україні та й, з-поміж іншого, можливості для подолання наслідків збройного конфлікту та стримування агресії РФ.

Завершено викладання другого циклу курсу «Стандарти прав людини у практиці адвокатів та суддів»

21-22 вересня Програма [організувала](#) фінальну зустріч в рамках зазначеного інноваційного курсу. Захід включав проведення останніх занять та вшанування випускників – 12 адвокатів

культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.

² Фото з Фейсбук-сторінки USAID/Ukraine.

та 16 суддів з різних куточків України пройшли навчання в рамках другого циклу, з яких 9 учасників отримали дипломи про успішне завершення курсу, а 19 осіб – сертифікати про проходження онлайн курсу).

Взаємодія Програми USAID з молодим поколінням

- Програма [розпочала](#) викладання Правозахисного практикуму, в рамках якого студенти магістратури Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, що вивчають міжнародне право, отримують теоретичні знання та практичне розуміння найважливіших аспектів правосуддя перехідного періоду.
- Менеджер з адвокації виступив з [лекцією](#) для студентів-соціологів та політологів в Освітньому центрі Верховної Ради. Він пояснив, зокрема, українську модель правосуддя перехідного періоду, що просувається зусиллями Програми.
- Експерти Програми USAID [провели дискусію](#) зі студентами Європейського коледжу з Кампусу в Натоліні (Варшава, Польща). Минулорічний візит до УГСПЛ викликав неабиякий інтерес, тому на прохання студентів цього року було організовано ще одну зустріч, щоб обговорити роботу організації на захист прав людини в Україні, зокрема, кримчан та постраждалих від війни на сході країни.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Відбувся довгоочікуваний обмін в'язнями з Росією

7 вересня 2019 року 35 українців [повернулись додому](#): натомість, Україна віддала 35 осіб, на звільненні яких наполягала Росія. Це перше масове звільнення політичних в'язнів з початку кремлівської агресії у 2014 році.

Слід зазначити, що, за нашими даними, ще принаймні 83 громадянина України позбавлені волі в Криму/Росії за сфабрикованими звинуваченнями (більшість з них – кримські татари); крім того, щонайменше 129 військових та цивільних осіб незаконно утримуються на непідконтрольних територіях Донбасу³.

Розпочато ремонт КПВВ на адміністративному кордоні з окупованим Кримом

Поки невідомо, як виглядатимуть контрольні пункти в'їзду-виїзду після [реновації](#), але це, безумовно, позитивний крок до того, щоб кримчани відчували себе менш «ізольованими».

Варто нагадати, що Програма/УГСПЛ вже тривалий час адвокує питання проведення реконструкції КПВВ, що було викладене в наших рекомендаціях до посадовців, підготовлених за результатами тематичних моніторингових візитів ([наприклад](#))⁴.

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID/Уряду США.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна

тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24

Електронна пошта: t.symbriivskyy@helsinki.org.ua, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>

³ Свій коментар щодо цього питання також [надав](#) виконавчий директор УГСПЛ.

⁴ [Інтерв'ю](#) виконавчого директора УГСПЛ на цю тему.